

W. Kuś

Bielsko-Biała-Lipnik, kościół parafialny p. w. Narodzenia NMP i św. Walentego, AZP 107-48/-

Informator Archeologiczny : badania 27, 105-106

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

konstrukcyjny zbudowany z pięciu połówek pni, tym razem jednak bardzo zniszczony. Poszczególne jego elementy — o długości nie przekraczającej 3,2 m — wystąpiły na głębokościach od 1,5 do 2,05 m, na płaszczyźnie szerokości ok. 1,2 m. Partia środkowa wykopu została zniszczona przez współczesny wkop, za którym wypreparowano kolejną konstrukcję drewnianą. Składają się na nią półokrągłaki oddalone od siebie o ok. 0,7–1,1 m, między którymi odkryto kilka warstw kamieni. Opisywane konstrukcje biegną środkiem wykopu po linii północ–południe i stabilizowane są przez pojedyncze pale. Natomiast konstrukcje odkryte w północnej części wykopu przebiegają po linii północny wschód–południowy zachód. W tej partii wykopu odsłonięto dwa układy konstrukcji. Południowy, uchwycony na poziomie 1,8 m poniżej jezdni, wykonano z trzech nałożonych na siebie półokrągłaków, natomiast północny zbudowano z pięciu par ściśle do siebie przylegających, położonych jedna na drugiej, ociosanych, czy raczej przyciętych belek, z których najwyższa wystąpiła zaledwie ok. 0,9 m poniżej jezdni. Również ten układ wspiera pięć pni wbitych po północnej stronie konstrukcji. Obok poziomych układów konstrukcyjnych w wykopie natrafiono na gęstą sieć pionowo wbitych, zastrzonych pali o długościach od 145 do 430 cm. Część z nich wspierała brzeg fosy, większość najpewniej mocowała konstrukcję jezdni mostów.

Na dwóch odcinkach profilu zachodniego wykopu badawczego wystąpiły dwa fragmenty murów kamiennie-ceglanych; ich funkcja pierwotna, zważywszy na niewielkie rozmiary wykopu, nie jest możliwa do określenia.

Eksploracja wypełniska fosy dostarczyła znacznej ilości materiału ceramicznego z okresu od poł. XIII w. po czasy współczesne, a także fragm. kafli garnkowych i płytowych, zabytków metalowych, kościanych i szklanych. Najciekawszą grupę znalezisk stanowi zbiór ceramiki z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, znalezionej w południowej części wykopu.

Wydaje się, że w wyniku badań natrafiono na przyczółki mostowe związane z kilkoma fazami funkcjonowania przeprawy przez fosę miejską.

Materiały z badań i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Świdnicy k. Zielonej Góry.

Badania na tym odcinku fosy nie będą kontynuowane.

Żdanów, st. 1, gm. Zamość, woj. zamojskie — patrz: okres nowożytny

OKRES NOWOŻYTNÝ

Bielsko-Biała, st. 31 — patrz: późne średniowiecze

**Bielsko-Biała-Lipnik, kościół
parafialny p. w. Narodzenia
NMP i św. Walentego
AZP 107-48/—**

Muzeum w Cieszynie

Prace prowadził mgr W. Kuś. Finansowane przez parafię katolicką Bielsko-Biała Lipnik. Nawarstwienia osadnicze w rejonie kościoła.

Wieś Lipnik (ob. dzielnica Bielska Białej), lokowana na prawie magdeburskim w 4. ćw. XIII w., wzmiankowana była po raz pierwszy w 1326 r.; w 2. poł. XV w. stała się wsią królewską.

Obecny kościół wybudowany w stylu neogotyckim pochodzi z r. 1893. Stał prawdopodobnie na miejscu drewnianego kościółka z XV w., który spłonął w r. 1879. Wokół świątyni znajduje się kamienno-ceglany mur z kaplicami Męki Pańskiej. W związku z pracami mającymi na celu przesunięcie owego muru okalającego plac kościelny przeprowadzone zostały badania sondazowe. Poszukiwano pozostałości starszego kościoła oraz cmentarza, który do poł. XIX w. znajdował się przy kościele.

Wykop sondazowy o wymiarach 1 x 8,8 m eksplorowany był do głębokości 3 m od strony muru oraz do głębokości 1,5 m po stronie przeciwległej. Badania ujawniły istnienie na głębokości 2,2–2,4 m warstwy użytkowej, zawierającej stosunkowo dużą ilość materiału ceramicznego w postaci fragm. naczyń oraz kafli glazurowanych z ornamentyką roślinną i w jednym przypadku antropomorficzną. W wykopie znajdowały się także resztki kości ludzkich pochodzących z cmentarza. Nie stwierdzono pozostałości jam grobowych czy szczątków trumien. Najpewniej materiał ten uległ daleko idącej destrukcji. Prace pozwoliły również na odsłonięcie lica fundamentu muru i uchwycenie na głębokości 3 m stopy fundamentu. Mur okalający plac kościelny okazał się bardzo solidną konstrukcją, która musiała sprostać naporowi wzgórza oraz wybudowanego na nim kościoła. W głównej mierze pełnił rolę muru oporowego.

Prace związane z przebudową muru będą nadzorowane przez archeologa.

Biskupiec, st. I
gm. loco, woj. olsztyńskie

ARCHEO-ADAM

Badania prowadziła mgr H. Mackiewicz. Finansowane przez Urząd Miejski w Biskupcu. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo nowożytne, XVII–XVIII w.

Badania objęły swym zasięgiem tereny dwóch posesji przy ul. Syreny 14 i 12. Zadokumentowano układ warstw kulturowych w obrębie wykopu na terenie posesji nr 14 oraz pozyskano liczny materiał zabytkowy w postaci fragm. naczyń ceramicznych oraz kafli typu miskowego i plicinowego. Wykop założono w miejscu rozebranego budynku, którego ściany frontowa i tylna były pozbawione fundamentu i posadowione zostały mniej więcej na poziomie ul. Syreny. Rozebrany budynek był konstrukcją parterową z zamieszkanym poddaszem. Zachowane partie fundamentów zagłębione były na głębokość ok. 1 m w podłożu i zbudowane zostały z kamieni narzutowych o zróżnicowanej wielkości, łączonych żółtą gliną. Szerokość fundamentu od strony posesji nr 16 wynosiła ca 0,8 m, zaś od strony posesji nr 12 ca 0,6 m. Rozebrany budynek nie posiadał klasycznego podpiwniczenia, wymagającego znacznie głębiej posadowionych fundamentów niż te, które zostały zarejestrowane. Zasięg fundamentu pozwolił określić wymiary rozebranego budynku na 8,6 (ściany boczne) i 9,4 m (ściana frontowa) + 0,4-metrowej szerokości betonowa wylewka między budynkiem nr 14 i 12. Tylna ściana była nieco dłuższa, gdyż przestrzeń między posesją nr 16 i 12 nie zachowywała kątów prostych i miała kształt trapezu. Badania w obrębie posesji nr 12, oprócz możliwości zarejestrowania zewnętrznego lica fundamentu wschodniej ściany budynku na skutek eksploracji sąsiedniej działki, polegały głównie na analizie architektonicznej przyziemia oraz fotograficznym udokumentowaniu stanu zachowania pomieszczeń piwnicznych przed zamierzonymi pracami remontowymi. W obrębie tej posesji jedynie tylna część budynku była podpiwniczona. Na uwagę zasługuje fakt, iż ściany fundamentowe o grubości ca 0,65 m praktycznie nie posiadały ławy fundamentowej. Jej rolę spełniała jedna warstwa kamieni zagłębiona zaledwie na 0,3 m poniżej dna piwnicy. Przeprowadzone badania potwierdziły, że jeszcze w XVIII w. rejon ul. Syreny stanowiła drewniana zabudowa o charakterze gospodarczym, później zastąpiła ją zabudowa o charakterze miejskim — najprawdopodobniej murowana. Podkreślić należy, że obecna ul. Syreny (d. Rybna) znajdowała się poza murami miejskimi, na terenie tzw. Przedmieścia Jeziorańskiego, a jej powstanie należy wiązać z upadkiem znaczenia murów miejskich.